

**BESLUT**Datum  
2019-05-06Diarienummer  
511-2423-2019

Enligt sändlista

## Utvidgning av naturreservatet Tysslingen i Örebro kommun och beslut om föreskrifter m.m.

### Beslut

#### Geografisk utvidgning av befintligt naturreservat

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) det område som avgränsas på bifogad beslutskarta, och med de gränser som slutligen märks ut i fält, som naturreservat. Reservatsområdet utgör del av fastigheten Egersta 1:6 i Örebro kommun. Området utgör en geografisk utökning av naturreservatet Tysslingen, vilket inrättades av Länsstyrelsen 2008-10-20 (dnr 5112-08851-2003) och 2015-06-01 (dnr 511-5947-2012).

Utökningen i detta beslut omfattar 1,0 hektar.

För den utökade delen av naturreservatet ska nedan angivet syfte gälla. För att nå detta syfte beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5 och 6 §§ att nedan angivna föreskrifter ska gälla för den utvidgade delen av naturreservatet Tysslingen.

Utöver de skäl för utvidgningen som anges i detta beslut ska även de skäl som angivits i Länsstyrelsens beslut 2008-10-20 (dnr 5112-08851-2003) och 2015-06-01 (dnr 511-5947-2012) gälla för det utvidgade området av naturreservatet Tysslingen.

#### Syftet med den utvidgade delen av naturreservatet

Syftet med naturreservatet Tysslingen är att bevara biologisk mångfald samt att vårda och nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter, samt tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

I reservatet ska hävdade strandängar, naturbetesmarker, strandskogar och den grunda slättsjöns naturliga vegetation och hydrologi skyddas, vårdas och bevaras. Skyddsvärda arter knutna till dessa livsmiljöer ska bevaras. Sjöns status som häckningsmiljö för sjöfåglar och som rastplats för flyttfåglar ska vidmakthållas. Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

Syftet för den utvidgade delen av naturreservatet ska även vara att på större delen av åkermarken återskapa, vårda och bevara slåtteräng och på en mindre del nyskapa betesmark. Skyddsvärda arter knutna till livsmiljön örtrik ängsmark ska gynnas och bevaras, till exempel kornknarr, vaktel och klöverhumla.

Syftet för den utvidgade delen av naturreservatet kan komma att uppnås genom återställningsåtgärder som plöjning, harvning eller andra markberedande åtgärder, samt betesdrift och insådd av inhemska ängsväxter. Som löpande skötselåtgärd på ängsmarken ska slåtter användas. Bete kan komma att användas som tillfällig eller kompletterande skötselmetod även på ängsmarken. Befintlig väg ska kunna nyttjas och underhållas till gagn för skötseln av strandängar och andra naturtyper i naturreservatet.

## Föreskrifter för den utvidgade delen av naturreservatet

### A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark-och vattenområden

Med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken föreskriver Länsstyrelsen i Örebro län att även följande föreskrifter ska gälla för den utvidgade delen av naturreservatet Tysslingen, enligt beslutskarta i detta beslut.

Det råder förbud att:

1. anlägga skog, plantera åkrar, betesmarker eller annan öppen mark med träd eller buskar eller energiskog,
2. avverka träd och buskar,
3. slåttöra ängsmark före den 15 juli,
4. plöja, gräva eller på annat sätt bearbeta marken,
5. kalka, gödsla eller använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel på ängsmark, strandängar och naturbetesmarker,
6. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar området terrängformer,
7. uppföra byggnad eller annan anläggning, eller utföra till- eller påbyggnad av byggnad eller annan befintlig anläggning,
8. anlägga väg eller stig eller anordna upplag,
9. dra fram mark- eller luftledning,
10. framföra motorfordon eller arbetsredskap i terrängen annat än sådant som inte ger bestående skador på mark och vegetation.

### Undantag från ovan nämnda föreskrifter enligt 7 kap §§ 5 miljöbalken

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som krävs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår nedan av föreskrifterna (under B) enligt 7 kap 6 § miljöbalken,
- b) markägare och djurhållare att utföra underhåll av stängsel,

- c) förvaltaren av naturreservatet, eller den förvaltaren utser, att i uppföljningssyfte utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial, eller annan dokumentation av växt- och djurliv, luft-, mark- och vattenförhållanden inom naturreservatet,
- d) jakträttshavare att transportera ut fälld älg, hjort eller vildsvin med fordon som inte ger bestående skador på mark eller vegetation,
- e) tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärendet att framföra motorfordon (insatsen ska omgående anmälas till länsstyrelsen),
- f) rättighetshavare att utföra normalt underhåll av befintligt dike,
- g) markägare och djurhållare att utföra stängsling, busk- och slyröjning samt betesputsning och fräsning av tuvor, sly och stubbar i enlighet med reservatets syfte före 15 april och efter 15 juli.

#### **B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla**

Med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken föreskriver Länsstyrelsen i Örebro län att även följande föreskrifter ska gälla för det tillkommande området av naturreservatet Tysslingen, enligt beslutskarta i detta beslut.

Ägare eller innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Reglering av vegetationen inom reservatet, t ex genom avverkning, gallring, röjning, putsning av vegetation, fräsning av sly, tuvor och stubbar, samt betesdrift och slåtter med skörd av gräs och örter.
2. Uppsättning och underhåll av stängsel för betesdrift.
3. Utmärkning av naturreservatets yttergränser.
4. Undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.
5. Framförande av de maskiner som behövs i reservatets skötsel.
6. Underhåll och nyttjande av befintlig tillsynsväg enligt beslutskarta för förvaltning och tillsyn av reservatet, t.ex. framförande av maskiner, tillsyn av betesdjur och underhåll av stängsel.
7. Återställning av åkermark till ängsmark genom plöjning, harvning eller andra maskinella markberedande åtgärder.
8. Insådd av inhemska ängsväxter.

#### **Komplettering av föreskrifter för befintligt naturreservat**

Med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken (1998:808) föreskriver Länsstyrelsen i Örebro län följande för del av fastigheten Egersta 1:6 inom naturreservatet Tysslingen, bildat 2008-10-20, dnr: 5112-08851-2003.

Ägare eller innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

9. Underhåll och nyttjande av tillsynsväg enligt beslutskarta för förvaltning och tillsyn av reservatet, t.ex. framförande av maskiner, tillsyn av betesdjur och underhåll av stängsel.
10. Underhåll av iordningställd damm enligt beslutskarta för att gynna större vattensalamander och annan akvatisk fauna.
11. Utläggning av död ved, t.ex. trädstockar, och inplantering av inhemska, lokalt förekommande vattenväxter och ängsväxter i anslutning till dammen.

## Fastställande av skötselplan

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. beslutar Länsstyrelsen att fastställa den skötselplan för den utökade delen av naturreservatet som framgår av bilaga 1.

## Skälen för beslutet

### Utvidgning av naturreservatet

Tysslingens naturreservat och Natura 2000-område utgörs av att större våtmarkslandskap där strandängar och anslutande fastmarksbeten utgör viktiga livsmiljöer för djur, växter och svampar knutna till hävdade gräsmarker. Skälen för att inrätta naturreservatet anges i Länsstyrelsens beslut 2008-10-20, dnr 5112-08851-2003, och 2015-06-01, dnr 511-5947-2012.

Trots att ytan av hävdad gräsmark i Tysslingen är jämförelsevis stor i länsperspektiv är det endast en bråkdel av vad som en gång fanns i det lokala odlingslandskapet. Minskningen av öppna gräsmarker är en följd av förändringar i markanvändningen inom jordbruksnäringen. Det har fått till följd att ett mycket stort antal av våra inhemska djur, växter och svampar har minskat starkt och många arter är hotade. Genom att tillföra naturreservatet ytterligare hävdad gräsmarksyta som sköts på ett sätt som påminner om de metoder som gällde i äldre tiders jordbruk kan hotade och minskande djur-, växt- och svamparter i reservatet gynnas och få bättre status. Några sådana arter nämns i Länsstyrelsens beslut om bildande av naturreservatet 2008 respektive 2015, men även många insekter knutna till ängsmark och blomväxter kommer att gynnas av den utökade reservatsytan, om den återställs och sköts enligt förvaltningsinriktningen i detta beslut.

Inom Tysslingens naturreservat saknas slätterängar på fastmark, vilket den tillkommande reservatsytan kommer att tillföra reservatet efter återställning.

För att ytan ska bli slätterängsmark krävs aktiva fysiska återställningsåtgärder och inplantering av inhemska ängsväxter. Det skulle ta betydligt längre tid att återställa ytan från åker till äng genom att endast slå och bortföra det slagna växtmaterialet.

För att gynna hotade och minskande pollinerare som fjärilar, flugor och vildbin, t.ex. sexfläckig bastardsvärmare, klöverhumla och mosshumla, är det viktigt öka

mängden blomväxter, särskilt ärtväxter med proteinrikt pollen. Slåtter av ängsmark bör inte heller utföras så tidigt som vallodlingar slås i jordbruket idag, utan bör ligga nära tidpunkten för slåtterstarten av ängar inom äldre tiders jordbruk. Slåttern i reservatet bör sträva efter att ge samma resultat som då slåtter utfördes på ogödslade ängsmarker, innan konstgödsel började användas i jordbruket. Det är viktigt för pollinerande insekter att ängarnas blommor får blomma och kan leverera pollen och nektar under en längre period på sommaren, d.v.s. att skörden inte tas före blomningen. För att öka mängden blommande ängsväxter ska inte gödsling av ängsmarken förekomma, eftersom gödsling gynnar gräs på bekostnad av blommande örter. Sen tidpunkt för slåtterstarten gynnar även markhäckande fågelarter som kornknarr, vaktel, storspov, tofsvipa, ängspiplärka och gulärta, vars populationer har minskat starkt i Sverige och i Örebro län p.g.a. förändrade jordbruksmetoder under 1900-talet.

## Komplettering av föreskrifter för befintligt reservat

I Länsstyrelsens tidigare beslut (2008-10-20) ingick delar av fastigheten Egersta 1:6. För denna del av det tidigare naturreservatet finns behov av att komplettera gällande föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken.

Enligt 7 kap. 6 § miljöbalken får Länsstyrelsen, om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat förplikta ägare eller innehavare av särskild rätt att tåla sådana intrång som att det inom området utförs skötselåtgärder som t.ex. röjning, gallring, slåtter och betesdrift, men även att det anläggs anordningar som vägar.

Våtmarker av Tysslingens typ är av naturgivna och äganderättsliga skäl ofta svårtillgängliga och svåra att bruka med moderna metoder, maskiner och krav på ekonomisk lönsamhet. Bland annat dessa orsaker gör att våtmarker inte nyttjas i modernt jordbruk, trots att de förr var viktiga fodermarker för djurhållningen. Därför har lämplig infrastruktur för skötseln av våtmarken Tysslingen saknats fram till och med genomförandet av naturvårdsprojektet LIFE+ Reclaim. Genom projektet har infrastrukturen för naturvårdsförvaltningen förbättrats. En bärande del av denna förbättring utgörs av tillsynsvägen längs Tysslingens västsida. Tillsynsvägen underlättar naturvårdsförvaltningen av våtmarksområdet Tysslingen och kompletteringen av föreskrifterna behövs för att Länsstyrelsen ska kunna utföra underhåll av väg och bro.

Inom projekt LIFE+ Reclaim omvandlades även en mindre täktgrop, där grus tidigare har hämtats till husbehov på fastigheten, till en damm avsedd att gynna större vattensalamander *Triturus cristatus* och annan akvatisk fauna. En föreskrift behövs för att denna damm ska kunna underhållas av reservatsförvaltaren. Större vattensalamander är ett svansgroddjur som är utpekad i EU:s Art- och habitatdirektiv (artkod: 1166), eftersom den anses vara på tillbakagång inom sitt europeiska utbredningsområde. Den är inte tidigare känd från Tysslingen, men finns i många småvatten i det omgivande landskapet och kan förväntas invandra när det nu finns ett lämpligt lekvatten. Den större vattensalamandern kräver solbelysta, fisk- och kräftfria småvatten för sin fortplantning, något som fram till nu har saknats i Tysslingens naturreservat. Det kan även vara nödvändigt med andra

fysiska åtgärder för att gynna större vattensalamander i anslutning till det nyskapade lekvattnet, t.ex. utplacering av död ved som skydd under artens landfas och röjning av sly och buskar för att undvika att dammens vatten beskuggas.

## Länsstyrelsens bedömning

De särskilda naturvärden som naturreservatet avser att gynna och vårda kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov kan endast tillgodoses genom bildande av naturreservat.

Förutsättningarna för att bevara områdets biologiska mångfald och livsmiljöer bedöms som goda om förvaltningsinriktningen i detta beslut följs och skötselmålen uppfylls i enlighet med den för reservatet fastställda skötselplanen.

Beslutet följer Naturvårdsverkets riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och är i överensstämmelse med Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden samt de av riksdagen antagna miljökvalitetsmålen. Skyddet av den utökade delen av Tysslingens naturreservat bidrar till miljömålen *Ett rikt odlingslandskap*, *Myllrande våtmarker* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Naturreservatet bidrar också till skyddet av ekosystem vars funktioner är viktiga för upprätthållande av de ekosystemtjänster vårt samhälle är beroende av.

Beslutet strider inte mot kommunal översiktsplan eller detaljplan och är därmed förenligt med 7 kap. 8 § miljöbalken.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kapitlet miljöbalken.

Beslutet är inte i konflikt med koncessioner eller undersökningstillstånd för gruvnäringen enligt den information Länsstyrelsen inhämtat från Bergsstaten.

Vid en avvägning, enligt 7 kap 25 § miljöbalken, mellan allmänna och enskilda intressen bedömer Länsstyrelsen att den inskränkning i enskild rätt att använda mark och vatten som beslutet om naturreservat innebär inte går längre än vad som krävs för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses.

Länsstyrelsen bedömer att det saknas skäl för konsekvensutredning enligt vad som sägs i 5 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, eftersom normföreskrifter enligt miljöbalken 30 § inte meddelas i detta beslut.

## Redogörelse för ärendet

Länsstyrelsen har genom två beslut, 2008 (dnr 5112-08851-2003) och 2015 (dnr 511-5947-2012), bildat naturreservatet Tysslingen med det övergripande syftet att bevara biologisk mångfald samt att vårda och nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Det område som tillförs naturreservatet genom detta beslut utgjordes fram till mitten av 1860-talet av slåtttrad ängsmark på låglänt mark. Efter sjösänkningen av

Tysslingen på 1860-talet uppodlades ytan. Markanvändningen på åkerytan under 2003-2016 var energiskogsodling (vide, *Salix* sp.).

Länsstyrelsen och markägaren slöt under hösten 2016 en överenskommelse om intrångsersättning till grund för att utvidga naturreservatet (dnr 511-4207-2015). Samtidigt slöts även ett servitutsavtal för nyttjande av befintlig tillfartsväg från allmän väg fram till reservatsområdet samt ett avtal om jordbruksarrende.

Energiskogen skördades under vårvintern 2017 och under sommaren frästes dess rotsystem maskinellt, med målet att få bort videbuskarna från ytan. Hösten 2017 grusades fastighetens tillfartsväg från allmän väg i Egersta fram till reservatet och hösten 2018 anlades en ny tillsynsväg längs den planerade reservatsgränsen, båda inom ramen för projekt LIFE+ Reclaim.

Ärendet har varit föremål för remissbehandling. Sakägare och övriga remissinstanser har beretts möjlighet att yttra sig över förslag till beslut.

Samråd har skett med Örebro kommun.

## Uppgifter om utvidgad del av naturreservatet

Namn:	Tysslingen
NVR-id:	1009108
Kommun:	Örebro
Natura 2000-område:	angränsar SE0240156
Lägesbeskrivning:	10km väster om Örebro
IUCN-kategori:	IV, habitat-/artskyddsområde
Fastigheter:	Egersta 1:6, del av
Markägare:	Enskild
Areal (i detta beslut):	1,0 hektar
Förvaltare av reservatet:	Länsstyrelsen i Örebro län

Detta beslut kan överklagas. (Se bilaga 2.)

I den slutliga handläggningen av ärendet har deltagit landshövding Maria Larsson, beslutande, länsråd Anna Olofsson, länsjurist Katarina Nyberg, enhetschef Johan Karlhager samt naturvårdshandläggare Michael Andersson, föredragande.





Maria Larsson

Michael Andersson



# Beslutskarta utvidgning av naturreservatet Tysslingen i Örebro kommun, dnr: 512-2423-2019

## Teckenförklaring

-  Damm enligt föreskift B.11
-  Reservatsområde enligt detta beslut
-  Tillsynsväg
-  Gräns för befintligt naturreservat

